

בעקבות אנה טיכו

מדריך למורה

קהל יעד: תלמידי כיתות א'-ב'

תחומי דעת: אמנות, שפה עברית

רציונל: ירושלים, עיר רבת גוונים ופנים, הייתה במהלך השנים מושא השראה ליוצרים רבים. משוררים בעבר ובהווה כתבו וכותבים שירים על יופייה של העיר ועל השפעתה על חייהם. סופרים כמו עגנון החיו ביצירתם את סמטאות העיר ואת הדמויות המיוחדות שלה. אמנים ביטאו את חוויותיהם מהמפגש עם אוירת העיר הקדושה ועם נופיה ההרריים – בפיסול, רישום וציור. כל יוצר וחויית ירושלים שלו. כך נוצר מאגר עשיר ומגוון של ייצוגי ירושלים באמנות, הכולל יצירות של אמנים ירושלמים או כאלה שהעיר ירושלים השפיעה עליהם. ההתבוננות ביצירות אלו מאפשרת היכרות אחרת עם העיר ירושלים, דרך נקודת המבט המקורית של האמנות פלסטית. יוצרת מפורסמת שגרה בירושלים ומרבית יצירותיה קשורות לירושלים היא הציירת אנה טיכו. ביחידה זו נלמד להכיר את ירושלים של אנה טיכו. נתבונן בציוריה ונזהה בהם את מאפייני העיר, את הדמויות שחיו בה ואת יחס היוצרת לנופים שציירה. נכיר את קורות חייה של אנה השזורים בהווייתה של העיר ירושלים במאה ה-20, ונעמוד על התרומה שלה ושל בעלה הרופא לעיר:

מטרות

תוכן

- הכרת קורות חייה של הציירת אנה טיכו והדגשת הקשר שלה לעיר ירושלים
- השיפה לציוריה של אנה טיכו ואפיון סגנונות הציור שלה
- זיהוי מאפייני העיר ירושלים בציוריה של אנה טיכו
- פיתוח מיומנויות של התבוננות ביצירות אמנות
- הכרת המונח "אוצרות" והתנסות באוצרות של תערוכה

חשיבה


- פיתוח מיומנות של השוואה



עברית

- העשרת אוצר המילים במילות תואר
- פיתוח מיומנות של כתיבה תיאורית
- שימוש בכתיבה מטרימה כאמצעי לקדם שיח דבור
- עידוד השיח הדבור
- הפקת מידע מטקסט כתוב ומטקסט חזותי

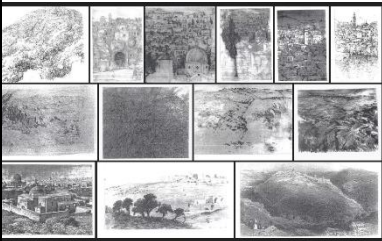
למורה – הנחיות והצעות להרחבה ולהעשרה	הסבר	נושא
 <p>תמונה של אנה טיכו, 1980-1894 מומלץ לעודד ולקדם בשיח שימוש במילות תואר (אנה לובשת שמלה לבנה. נראית ביישנית).</p>	<p>הקרינו את תמונתה של אנה טיכו והקריאו את הכותרת: אָנָה טִיכּוֹ - צִיּוֹת יְרוּשָׁלַיִת</p> <p>שאלו: לְמָה לְדַעַתְכֶם הַפְנָנָה בְּהַגְדָּה "צִיּוֹת יְרוּשָׁלַיִת"? (גרה בירושלים? ציירה את גופי ירושלים?) את התשובה נקבל בהמשך היחידה.</p> <p>בקשו מהתלמידים להתבונן בתמונתה של אנה טיכו שצולמה לפני כ-100 שנה, ולהעלות תגובות ורשמים מהצילום.</p>	<p>מסך 1: פתיח</p>
<p>ציר התפתחותי של חייה- מצורף במסמך נפרד</p>	<p>נלמד להכיר את קורות חייה של הציירת אנה טיכו – כך נוכל לתת תשובה מדויקת לשאלה שהעלינו על הגדרתה כ"ציירת ירושלמית".</p> <p>הציגו את מסך 2.</p> <p>הקריאו את הטקסט על חייה של אנה טיכו בשילוב התמונות הקשורות לתקופתה.</p> <p>לסיכום שאלו: מדוע נאמר על אנה טיכו שהיא "ציירת ירושלמית"?</p> <p>בקשו מהתלמידים להעלות בכתב תגובות לטקסט הנקרא ולתמונות בהתאם להנחיות הבאות:</p> <p>בחרו דברים שעניינו או הרשימו אתכם במיוחד בקורות חייה של</p>	<p>מסך 2 הכרת דמותה של אנה טיכו</p>

	<p>אנה טיכו, ונמקן את בחירתכם. דיון התלמידים יעלו את התגובות הכתובות וידונו בהבדלים שבין הבחירות השונות.</p>	<p>דיון בתגובות שעלו בכתיבה</p>
<p>מומלץ לפתח אסטרטגיה של שימוש בכתיבה להעלאה וארגון של רעיונות, ושל הסתייעות בטקסט הכתוב לקידום השיח הדבור. מומלץ לדון בתרומתה של הכתיבה לדיון, ולהציג טקסטים כתובים שונים שיצרו התלמידים.</p> <p>במהלך הדיון ובסיכומו מומלץ להמשיג את תגובות התלמידים ולשייך אותם לאפיונים הבאים: התייחסות לתוכני הציור (נופי ירושלים – בעיר ומחוצה לה, פרחים, דמויות). התייחסות לאמצעים אמנותיים (רישום שחור-לבן, צבעוניות – שימוש בצבעי פסטל, צבעי מים). התייחסות לסגנון הציור (ריאלי, מופשט).</p>	<p>הציגו את מסך 3. הציורים והרשומים של אנה טיכו</p> <p>בקשו מהתלמידים לתאר את סגנון הציור של אנה טיכו: מה היא מציירת? מה הם הכלים שבאמצעותם היא מציירת (צבעים, עפרונות, גואש)? האם הציורים צבעוניים או שנעשה בהם שימוש בצבע שחור בלבד? האם הציורים דומים למציאות או שקשה לזהות את המצויר?</p>	<p>מסך 3 היכרות עם סגנונות הציור של אנה טיכו</p>

<p>בפעילות זו ולאורך היחידה כולה מומלץ לחזור על מילות התואר, לזהות אותם בהסברים, ולהנחות את התלמידים להשתמש בהן.</p>	<p>התאמת הציור לתואר המתאים הציגו את מסך 4. בקשו מהתלמידים לבחור תיאור של תמונה ולמקם אותו בעמודת התיאור, אחר כך לאתר את התמונה המתאימה לתיאור, ולגרור אותה למקום המתאים בעמודת התמונות. אפשר גם להפוך את הסדר – לבחור תמונה ואחר כך לאתר את ההסבר המתאים לה.</p>	<p>מסך 4 סיכום</p>
<p>ציור ירושלים</p> 	<p>הציגו את מסך 5. אנה טיכו מצירת את ירושלים העתיקה הנחיה לתלמידים: התבוננו בציוריה של אנה טיכו ותארו את מאפייני העיר ירושלים שהיא בחרה לצייר (גבעות חשופות ברקע, בתי אבן, חומות אבן סביב הבתים, קשתות, כיפות, סמטאות צרות, צמחייה שמשלבת בין הבתים והחומות, צבעי שחור-לבן).</p>	<p>מסך 5 היכרות עם מאפייני העיר ירושלים של לפני כ-100 שנה</p>

<p>נוף עין כרם לפני כ-60 שנה</p>  	<p>הציגו את מסך 6.</p> <p>עין כרם בציור ובצלום</p> <p>הנחיה לתלמידים:</p> <p>לפניכם ציור של אנה טיכו וצלום של אותו נוף – שכונת עין כרם בירושלים, מאותה תקופה (לפני כ-60 שנה).</p> <p>שאלו:</p> <p>האם הציירת העתיקה את הנוף או יצרה דבר אחר?</p> <p>האם בציור מופיעים דברים שמופיעים גם בצילום? אם כן, מה הם? האם הציירת הוסיפה דברים שלא קיימים בצילום? אם כן, מה הם ומדוע לדעתכם הוסיפה אותם הציירת? האם הציירת השמיטה דברים שקיימים בצילום? אם כן, מה הם ומדוע לדעתכם הם הושמטו?</p> <p>סיכום: מה למדנו על ההבדלים שבין ציור לצילום? ומה משותף ביניהם?</p> <p>מסך 7 – לחצו על העכבר, ובמקום הציור יופיע צילום של שכונת עין כרם כיום.</p> <p>הנחיה לתלמידים: התבוננו בשני הצילומים של שכונת עין כרם – כיום ולפני כ-60 שנה, והשוו ביניהם:</p> <p>איך נראה המקום אז ואיך היום?</p> <p>מה השתנה? מדוע?</p> <p>הנחו את התלמידים לנסח משפטים משווים על ידי שילובן של מיליות כמו: לעומת, בדומה.</p>	<p>מסך 6 ו-7</p> <p>בין ציור לצילום (ייצוגי נוף במדיומים שונים)</p> <p>דיון</p> <p>אותו מקום – זמן אחר</p> <p>דיון משווה</p>
--	--	--

	<p>הציגו את מסך 8</p> <p>בקשו מהתלמידים להשלים את המשפטים, ואחר כך לנסח עוד משפטים משווים בהתאם לניסוחים שהוצגו.</p> <p>הציעו לתלמידים להתנסות ברישום נוף עין כרם (בעקבות הצילום) בעיפרון פחם או בגיר, בדומה לאנה טיכו (לקשר לדיון הקודם על השונות שבין צילום לציור).</p> <p>כל תלמיד ייתן כותרת לציור שלו ויעביר לתלמיד אחר שיתבקש לתאר את התמונה בכתב (כתיבה תיאורית תוך שילוב מילות תואר שנזכרו במהלך היחידה). התלמידים יציגו את הציורים ואת התיאורים הכתובים, ויעמדו על ההבדלים שבין צילום הנוף לבין הציורים שנעשו בעקבותיו.</p>	<p>מסך 8</p> <p>דיון</p> <p>משווה</p> <p>כתיבה</p> <p>תיאורית</p>
<p>צילום עכשווי של שכונת עין כרם, ירושלים</p> <p>הצעה למורים:</p> <p>להנחות את התלמידים להשתמש במילות תואר מגוונות כדי להרחיב את התיאור ולדייק בו. אפשר לכתוב על הלוח שמות עצם, ובהדגשה את התארים הנלווים להם, כגון:</p> <p>גגות אדומים, בתים לבנים, נוף ירוק, צמחייה רעננה, הרים צחיחים, טרשים לבנים, כתמים לבנים.</p> <p>את מילות התואר אפשר לקבץ בכרזה שתהיה תלויה בכיתה או בקובץ שיתופי שניתן לעדכנו בכל פעם שמילת תואר חדשה תוצג.</p> <p>שאלות להעמקה: איזה ידע מוסיפות לנו מילות התואר או מה אפשר ללמוד מהן? (על הצבע, הגודל, היופי, הצורה... של העצם המתואר.)</p>		

<p>מידע נוסף על התערוכות נמצא במסמך נפרד.</p>	<p>הציגו את מסך 9. תערוכות שהתקיימו במוזיאון ישראל בקישור המופיע במסך זה, מוצגים שמות של תערוכות שהתקיימו במוזיאון ישראל, ירושלים. אילו תמונות לדעתכם הוצגו בתערוכות אלה? איך גיליתם? (שמות התערוכות והכרזות הם למעשה המוטיב המרכזי של התערוכה, ובהתאמה למוטיב זה נבחרים הפריטים לתערוכה).</p>	<p>מסך 9</p>
<p>בנייה של דף שבו ניתן לגרור וליצור קבוצה של תמונות עם מכנה משותף.</p>  <p>הצעה למורים: מומלץ לצלם עבור כל קבוצה את מקבץ התמונות, כך שהתלמידים יוכלו לגזור את התמונות הנבחרות ולהכין כרזה עם תמונות התערוכה שבחרו. הכרזות השונות (מיני-תערוכות) ייתלו בכיתה, ובמהלך השבוע תציג כל קבוצה את התערוכה שלה ותנמק את שיקולי הבחירה בתמונות ואת ארגונן בסדר המסוים. אפשרות אחרת היא להכין מצגת שיתופית שבכל שקף שלה תוצג תערוכה אחרת.</p>	<p>התנסות באוצרות – בנייה של תערוכה ושיקול הדעת הנלווה לכך. אוצרים תערוכה הסבירו: לאדם שאחראי על בחירת הנושא המרכזי של התערוכה והתמונות קוראים אוצר ולפעולת הבחירה – אוצרות. אתם, התלמידים, תפעלו בדומה לאוצרי תערוכה: כל קבוצת תלמידים תצפה במאגר תמונות של אנה טיכו (מסך 9), ותבחר ארבע תמונות שלהן מוטיב או נושא משותף. חברי הקבוצה יחליטו על סדר התמונות ויבחרו בכותרת שתתאים לבחירתם. את התערוכה שאצרו יציגו חברי הקבוצה בפני הכיתה (על ידי גרירת התמונות הנבחרות), וינמקו את בחירתם.</p>	<p>מסך 10 אוצרות פעילות מסכמת</p>